

МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано місце економіки України серед країн-економічних гігантів і визначено тенденції та проблеми економічного розвитку країни протягом 2010-2022 років. Виявлено, що економіка України в 2022 році характеризується найбільшим падінням ВВП за роки незалежності, величезними втратами активів та доходів від експорту, безпрецедентними енергетичною та демографічною кризами.

Ключові слова: розвиток, макроекономічні показники, тенденції, економіка, прогнозування.

Abstract

When evaluating the macroeconomic indicators of the development of the economy of Ukraine for 2010-2022, it was established that the nominal GDP per person in the national currency during 2010-2021 increased during each year and the total increase was 458.9%. A similar trend was observed with regard to the increase in the average salary. It was revealed that during 2013-2015, the highest inflation rate of 124%-143% and the largest devaluation of the national currency was observed. It was found that the economy of Ukraine in 2022 will be characterized by the largest drop in GDP since the years of independence, huge losses of assets and income from exports, unprecedented energy and demographic crises.

Keywords: development, macroeconomic indicators, trends, economy, forecasting.

Вступ

Сучасна світова економіка розвивається за умов глобальних викликів інфекційної пандемії COVID-19 і воєнних дій в світі, зокрема в Україні. Економіка України виявилась в центрі руйнівних факторів внутрішнього та міжнародного бізнес-середовища, що потребує визначення напрямів та методів подолання економічної кризи в Україні та світі.

Результати дослідження

Макроекономічний розвиток країн світу за останні роки відчував значні зовнішні та внутрішні виклики, які безпосередньо впливали на сучасні тенденції. Вважаємо за доцільне проаналізувати реалії розвитку передових економічно розвинених країн світу та місце і тенденції розвитку економіки України.

Загальноновизнаним універсальним показником, який характеризує стан економіки, передусім є валовий внутрішній продукт країни. Він вимірює загальну ринкову вартість кінцевих товарів та послуг, вироблених у країні за певний період часу. Порівнюючи країни за рівнем ВВП можна визначити, які є найбільш розвиненими та успішними і які створюють найвищий добробут для своїх громадян (табл. 1) [1].

За даними та оцінками Міжнародного валютного фонду у 2021 році лише в номінальному вираженні лідерами за показником валового внутрішнього продукту стали чотири країни – США, Китай, Японія та Німеччина. Фактично лише ВВП США перевищує сукупний ВВП 170 країн.

Вважаємо за доцільне оцінити місце економіки України серед країн-економічних гігантів і проаналізувати тенденції та проблеми економічного розвитку країни. Зазначимо, що в 2021 році Україна посідала 58 місце серед країн світу за ВВП із показниками: ВВП в сумі 0,124 трлн. дол. і 0,1 % світового ВВП (табл. 1).

Більш детально макроекономічні показники розвитку економіки України за 2010-2022 роки наведені у табл. 3 [2–6].

Таблиця 1 - Рейтинг країн за ВВП за 2021 рік

Країна	ВВП (трил. дол.)	% світового ВВП
1. США	22,9	24,4
2. Китай	16,9	17,9
3. Японія	5,1	5,4
4. Німеччина	4,2	4,5
5. Велика Британія	3,1	3,3
6. Індія	2,9	3,1
7. Франція	2,9	3,1
8. Італія	2,1	2,3
9. Канада	2,0	2,1
10. Корея (Південна Корея)	1,8	1,9
11. росія	1,6	1,7
12. Бразилія	1,6	1,7
13. Австралія	1,6	1,7
14. Іспанія	1,4	1,5
15. Мексика	1,3	1,4
16. Індонезія	1,2	1,2
17. Іран	1,1	1,1
18. Нідерланди	1,0	1,1
19. Саудівська Аравія	0,8	0,9
20. Швейцарія	0,8	0,9
58. Україна	0,124	0,1

Джерело: сформовано на основі [1].

Таблиця 2 - Макроекономічні показники розвитку економіки України за 2010-2022 роки

Роки	Населення (тис. чол.)	Номінальний ВВП на одну особу		Номінальний ВВП на одну особу		Валовий зовнішній борг / Валовий внутрішній продукт (%)	Зовнішньоторгівельне сальдо (млн. грн.)	Індекс інфляції (%)	Середня заробітна плата (грн.)
		грн.	%	дол.	%				
2010	45871	23600,4	100	2974	100	86,0	-31579	109,1	1916
2011	45693	28813,9	122,1	3570,8	120,0	77,4	-71075	104,6	2297
2012	45577	30912,5	107,3	3856,8	108,0	76,8	-118047	99,8	2722
2013	45483	31988,7	103,5	4030,3	104,5	77,5	-123763	100,5	3000
2014	43722	35834	112,0	3014,6	74,8	95,8	-64012	124,9	3148
2015	42836	46210,2	128,9	2115,4	70,2	131,0	-39475	143,3	3455
2016	42668	55853,5	120,9	2185,9	103,3	121,7	-148502	112,4	4362
2017	42477	70224,3	125,7	2640,3	120,8	103,9	-188519	113,7	6008
2018	42269	84192	119,9	3095,2	117,2	87,7	-306003	109,8	7711
2019	42019	94589,8	112,4	3659,8	118,2	79,2	-311183	104,1	9223
2020	41760	100432,5	106,2	3725,6	101,8	80,8	-44127	105,0	10727
2021	41389	131907,2	131,3	4834,3	129,8	64,8	-61363	110,0	12337
2022	-	-	-	-	-	-	-	125,7	14577

Джерело: сформовано на основі [2,3].

За наведеними даними у табл. 2 видно, що номінальний ВВП на одну особу в національній валюті протягом 2010-2021 років збільшувався протягом кожного року і загальне збільшення склало 458,9%. Подібна тенденція спостерігається і щодо збільшення середньої заробітної плати, розмір якої складає 660% протягом 2010-2022 років. Проте така тенденція була б позитивною за умови постійного

зміцнення національної валюти, відсутності інфляції та приросту населення України. Статистичні дані свідчать про протилежну ситуацію, зокрема про зменшення населення протягом 2010-2021 років на 9,77% та щорічну інфляцію в середньому – 15,2%.

Показник, який більш адекватно оцінює макроекономічний розвиток України, – номінальний ВВП на одну особу в доларах – збільшився на 35,5% протягом 2010-2013 років, зменшився на 90,52% протягом 2013-2015 років та збільшився на 128,5% протягом 2015-2021 років. Доцільно зазначити, що саме протягом 2013-2015 років спостерігався найбільший рівень інфляції 124%-143% і найбільше знецінення національної валюти. Окрім того, співвідношення валового зовнішнього боргу із валовим внутрішнім продуктом змінюється подібно тенденціям зміни номінального ВВП на одну особу в доларах, але в протилежному напрямку. Це свідчить про те, що окреслені тенденції, а саме збільшення рівня інфляції і знецінення національної валюти, збільшують валовий зовнішній борг у валовому внутрішньому продукті України.

Порівняння номінального та реального ВВП України (рис. 1) показує збільшення цих показників протягом 2010-2021 років, але темп збільшення номінального ВВП випереджає темп збільшення реального ВВП, що також пояснюється вищезазначеними причинами.

Отже, загалом з 2015 року в Україні відслідковувались достатньо позитивні тенденції щодо макроекономічного розвитку. Окрім того, Мінекономіки прогнозувало значні показники і в 2022 році: зростання ВВП на 3,7%; рівень інфляції – 6,6% [7].

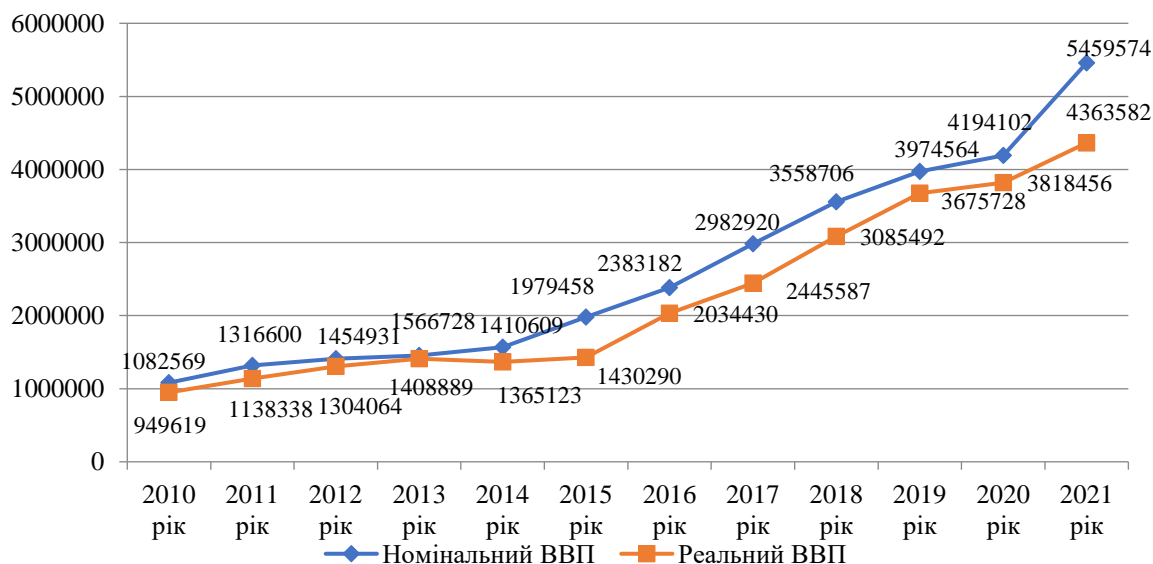

Рис. 1. Порівняння номінального та реального ВВП (млн. грн.)

Джерело: сформовано на основі [2,3].

Проте, згідно реалій, а саме повномасштабного вторгнення росії в Україну всі оптимістичні прогнози стали недосяжними. Насправді реальний ВВП в I кварталі 2022 року порівняно з I кварталом 2021 року зменшився на 15,1%; в II кварталі 2022 року порівняно з II кварталом 2021 року зменшився на 37,2%; в III кварталі 2022 року порівняно з III кварталом 2021 року зменшився на 30,8% [2]. За даними BBC News Україна [8] економіка нашої країни в 2022 році характеризується найбільшим падінням ВВП за роки незалежності, величезними втратами активів та доходів від експорту, безпрецедентними енергетичною та демографічною кризами, – і це далеко не повний перелік наслідків війни для економіки України. Підтримати валютні резерви, так само, як і видатки бюджету під час війни Україні допомагають гранти та позики від міжнародних партнерів. Станом на грудень 2022 року вона сягнула 28 млрд доларів. Нині лівова частка дефіциту українського бюджету – близько 60% – фінансується саме за рахунок міжнародної фінансової допомоги.

Висновки

Проведене оцінювання макроекономічного розвитку України засвідчило, що економіка України не є визначальною серед країн-лідерів, проте темпи економічних змін та впровадження інноваційних технологій протягом останніх років створили оптимістичні передумови щодо стрімкого розвитку. Але

війна в Україні зруйнувала усі прогнози на 2022-2025 роки і руйнує сьогодні. Не один рік потрібно буде нашій державі, щоб відновити економіку хоча б на рівні 2021 року. Проте міцний непереможний характер українського народу, його працелюбство і боротьба за незалежність та процвітання України, на наш погляд, сформуєть передумови для створення «нового економічного дива», яке науковці та аналітики в подальшому досліджуватимуть.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Які країни мають найбільший показник ВВП: топ-50 за 2021 рік. *Апостроф*: веб-сайт. URL: <https://apostrophe.ua/ua/news/economy/2021-12-27/u-kakih-stran-samyiy-bolshoy-pokazatel-vvp-top-50-za-2021-god/254155> (дата звернення: 05.03.2023).
2. Державна служба статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 11.03.2023 р.).
3. Міністерство фінансів. URL: <https://minfin.com.ua/> (дата звернення 11.03.2023 р.).
4. Бобровська О. Ю. Вектори «нової економіки» і умови їх ефективного досягнення. *Економіка та держава*. 2022. №5. С. 44–49.
5. Томашевська А.В., Смиківчук Т.В. Рівень ВВП України: аналіз та динаміка розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Випуск 20, частина 3. С. 90–94.
6. Хасцька О.П., Вертелецький М.В. Аналіз динаміки ВВП України та інших країн світу. *Ефективна економіка*. 2018. №1. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2018/60.pdf (дата звернення 12.03.2023 р.).
7. ВВП України цього року зросте на 4,1% – Мінекономіки. *Укрінформ*: веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3233917-vvp-ukraini-cogoric-zroste-na-4-1-minekonomiki.html> (дата звернення 12.03.2023 р.).
8. Як українська економіка пережила 2022 рік. *BBC News Україна*. веб-сайт. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-64008306> (дата звернення 12.03.2023 р.).

Карачина Наталія Петрівна – д-р екон. наук, професор кафедри менеджменту, маркетингу та економіки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: karachyna.n@gmail.com

Боднар Валерій Вячеславович – студент групи МЗД-21мз, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет

Слободянюк Віта Русланівна – студент групи МЗД-21мз, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет.

Karachyna Nataliia P. – Dr. Sc. (Economic), Professor, Head of the of Management, Marketing and Economics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: karachyna.n@gmail.com

Bodnar Valery V. – Department of Management, Marketing and Economics Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia

Slobodyanuk Vita R. – Department of Management, Marketing and Economics Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.